

УДК 347.77/.78(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.1.49>

ПРАВОВА ОХОРОНА МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТВОРІВ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Гриценюк В.О.,
аспірант кафедри права інтелектуальної власності
та патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: 0009-0006-3956-442X
e-mail: info@advocate.vg

Гриценюк В.О. Правова охорона мультимедійних творів: загальні засади.

У статті доведено, що мультимедійний твір – це комплексний, складний об'єкт, який є результатом інтелектуальної, творчої праці багатьох авторів та інших суб'єктів. Для його створення потрібен не лише простий підбір і розташування інформації та матеріалів (зокрема, база даних), а й складний багаторівневий процес, який має спільні риси зі створенням аудіовізуальних творів.

Мультимедійний твір виражений в електронній (цифровій) формі розглядається як об'єкт авторського права, що містить низку охоронюваних результатів інтелектуальної діяльності, таких як музичні твори, аудіовізуальні твори, літературні твори, твори образотворчого мистецтва, комп'ютерні програми та інші елементи. Завдяки використанню комп'ютерних пристроїв, мультимедійні твори функціонують у процесі взаємодії з користувачами, що підвищує їхню інтерактивність та залученість аудиторії. Ці твори відповідають усім основним критеріям охороноздатності, притаманним об'єктам авторського права, зокрема: творчий характер, новизна, оригінальність, унікальність (неповторність), авторська індивідуальність, відтворюваність та об'єктивна форма вираження.

Виявлено, що суспільні відносини щодо мультимедійних творів не врегульовані на належному рівні у вітчизняному законодавстві. На відміну від інших об'єктів авторського права і суміжних прав, чинне законодавство України не містить жодних норм, що стосуються мультимедійних творів. Ця правова прогалина є серйозною перешкодою для розвитку та захисту таких об'єктів, адже з розвитком техніки та технологій з'являється дедалі більше нових «складних комплексних об'єктів» у художній, мистецькій та технічній сферах.

Проаналізовано, що невизначеність правового режиму мультимедійних творів ускладнює створення ефективного механізму охорони, розпорядження правами та захисту прав на ці об'єкти. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки спеціальних норм та законодавчих ініціатив, які б регулювали відносини у цій сфері, забезпечуючи правову захищеність для авторів і творців мультимедійних продуктів. Таким чином, актуальність питання правового врегулювання мультимедійних творів набуває особливої ваги, адже вона впливає на розвиток інноваційних технологій, збереження культурної спадщини та забезпечення справедливих умов для творчої діяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, мультимедійний твір, охорона прав, захист прав.

Hrytseniuk V.O. Legal protection of multimedia works: general principles.

The article proves that a multimedia work is a complex, complex object that is the result of the intellectual, creative work of many authors and other subjects. Its creation requires not only a simple selection and arrangement of information and materials (in particular, a database), but also a complex multi-level process that has common features with the creation of audiovisual works.

A multimedia work expressed in electronic (digital) form is considered an object of copyright, containing a number of protected results of intellectual activity, such as musical works, audiovisual works, literary works, works of fine art, computer programs and other elements. Thanks to the use of

computer devices, multimedia works function in the process of interaction with users, which increases their interactivity and audience involvement. These works meet all the basic criteria for protection inherent in copyright objects, in particular: creative character, novelty, originality, uniqueness (unrepeatability), author's individuality, reproducibility and objective form of expression.

It was found that social relations regarding multimedia works are not regulated at the proper level in domestic legislation. Unlike other objects of copyright and related rights, the current legislation of Ukraine does not contain any norms relating to multimedia works. This legal gap is a serious obstacle to the development and protection of such objects, because with the development of technology and equipment, more and more new «complex complex objects» appear in the artistic, artistic and technical spheres.

It was analyzed that the uncertainty of the legal regime of multimedia works complicates the creation of an effective mechanism for the protection, disposal of rights and protection of rights to these objects. In this regard, there is a need to develop special norms and legislative initiatives that would regulate relations in this area, ensuring legal protection for authors and creators of multimedia products. Thus, the relevance of the issue of legal regulation of multimedia works acquires particular importance, as it affects the development of innovative technologies, the preservation of cultural heritage and the provision of fair conditions for creative activity in the conditions of a modern information society.

Key words: intellectual property, copyright, multimedia work, protection of rights, protection of rights.

Постановка проблеми. Право особи на захист є гарантованим Конституцією. Відповідно до ч. 1 ст. 20 ЦК України [1], реалізація цього права здійснюється за власним розсудом особи. Це означає, що правоволоділець може самостійно вирішувати, чи використовувати своє право на захист, а також обирати форму та способи відстоювання своїх порушених прав. Перегляд веб-ресурсів, їх збереження в пам'яті комп'ютера, копіювання текстових матеріалів, графічних зображень, звукових елементів, надання доступу до них широкому загалу, а також вільний експорт та імпорт таких об'єктів – усе це є використанням об'єктів авторського права.

Згідно з чинним законодавством, захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється у порядку, визначеному адміністративним, цивільним та кримінальним законодавством. Правоволоділці авторських і (або) суміжних прав мають можливість звернутися до суду та інших компетентних органів для захисту своїх прав у встановленому порядку [2].

Мультимедійні твори – це результат поєднання двох або більше категорій творів в одній формі. Найбільш прийнятною формою для такого об'єднання у сучасних умовах є цифрова. Якщо визнання мультимедійних творів об'єктами авторського права є безсумнівним, то визначення меж їх правової охорони викликає значні труднощі. Це пояснюється тим, що такі твори виникають унаслідок конвергенції різних охоронюваних об'єктів, що стала можливою завдяки сучасним інформаційним технологіям.

Традиційно авторське право поділяє об'єкти охорони на кілька груп, кожна з яких включає різні види творів. При цьому кожній групі може надаватися правова охорона різного обсягу. Такий поділ мав сенс, оскільки враховував особливості та якісні відмінності різних видів творів. Однак поява цифрових технологій зробила можливим перетворення будь-яких об'єктів авторсько-правової охорони у цифрову форму та їх «об'єднання» в рамках одного твору.

Разом із тим, правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних із мультимедійними творами, залишається недостатньо врегульованим у національному законодавстві. На відміну від інших об'єктів авторського права і суміжних прав, чинні правові норми не містять спеціальних положень щодо мультимедійних творів. Проте з подальшим розвитком техніки та технологій з'явилася значна кількість нових складних комплексних об'єктів у художній, мистецькій і технічній сферах. Невизначеність правового статусу мультимедійних творів створює перешкоди для ефективного захисту, управління та розпоряджання правами на ці об'єкти.

Метою статті є аналіз основних засад правової охорони мультимедійних творів як новітніх об'єктів авторського права та визначення основних шляхів щодо захисту прав інтелектуальної власності у сфері мультимедіа.

Стан опрацювання проблематики. У контексті дослідження проблем інтелектуальної власності в Україні дане питання практично не отримало належного висвітлення. Водночас є наявни-

ми відповідні дослідження в сфері інформаційного права, IT-права. Наприклад, М.В. Гуцалюк звертав увагу на впровадження IDweb як важливу умову для забезпечення безпеки в Інтернеті. В. Бутузов, В. Гавловський, В. Голубєв, К. Зеров, Р. Калюжний, В. Цимбалюк акцентували увагу на необхідності створення відповідних організаційних структур у правоохоронних органах для виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних із використанням мережі Інтернет. Питання ідентифікації користувачів соціальних мереж в Інтернеті досліджували С. Бартунов та А. Коршунов. Особливості ідентифікації кінцевих користувачів Інтернету в контексті авторського права також були темою досліджень іноземних авторів, серед яких можна виділити Tom Harding, David Goldschlag, Michael Reed, Paul Syverson, Michael Robert Filby та Michael Piatek.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі поширення об'єктів мультимедіа в різних сферах життєдіяльності призвело до виникнення досліджень цих об'єктів з точки зору різних галузей знань. Мультимедійні твори аналізуються як явище культури і жанр сучасного мистецтва. Це пояснюється тим, що в Інтернеті існує велика кількість веб-сайтів музеїв і галерей, які містять експозиції та виставки, а також надають можливість участі у віртуальних екскурсіях. Також активно розвиваються веб-сайти цифрових бібліотек і архівів. Безперечно, такі віртуальні складові Інтернету привертають увагу та інтерес користувачів до мистецтва, культури, літератури, історії тощо. Окрім того, мультимедійні твори використовуються в освітній сфері через спеціальні навчальні програми з метою вивчення певних навчальних дисциплін.

Мультимедійні твори є складними, комплексними об'єктами, які містять відповідні результати інтелектуальної діяльності. При цьому характерними ознаками мультимедійних творів є їх вираження в електронній (цифровій) формі, а також наявність особливої ролі користувача в їх функціонуванні. Отже, можна зробити висновок, що мультимедійний твір – це об'єкт авторського права, що виражений в електронній (цифровій) формі та містить низку охоронюваних результатів інтелектуальної діяльності (зокрема, музичних творів, аудіовізуальних творів, літературних творів, творів образотворчого мистецтва, комп'ютерних програм тощо) і функціонує в процесі взаємодії з користувачами за допомогою комп'ютерних пристроїв.

Захист авторського права здійснюється в межах відповідної форми захисту, під якою розуміється комплекс внутрішньо узгоджених засобів захисту суб'єктивних прав у рамках єдиного правового режиму, що реалізуються уповноваженими органами, а також самою уповноваженою особою (носієм права) [3].

Форми захисту авторських прав зазвичай класифікують на юрисдикційні та неюрисдикційні. Головна відмінність між цими формами полягає в тому, що в рамках юрисдикційної форми захисту особа, права якої на авторство були порушені, не визнані або оскаржені, звертається до суду або компетентних державних органів (в межах адміністративного порядку захисту). Для юрисдикційної форми захисту авторських прав характерний судовий захист. Спори, що стосуються захисту авторських прав на твори, розміщені в мережі Інтернет, можуть розглядатися як судами загальної юрисдикції, так і господарськими судами. Водночас, відповідно до ст. 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [4] було створено Вищий суд з питань інтелектуальної власності, який має виконувати функції суду першої інстанції та розглядати, зокрема, справи у спорах про права автора, включаючи спори щодо колективного управління майновими правами автора.

Ще одним із способів захисту авторських прав на твори, що розміщені в мережі Інтернет, є самозахист, оскільки він дозволяє оперативно реагувати на порушення [5]. Багато науковців зверталися до питання самозахисту прав, проте дослідження самозахисту авторських прав на твори, опубліковані в мережі Інтернет, ще не повністю висвітлене. Відповідно до ч. 1 ст. 19 Цивільного кодексу України, особа має право на самозахист своїх цивільних прав та прав інших осіб від порушень і протиправних посягань. Самозахист прав полягає у використанні особою засобів протидії, які не заборонені законом і не суперечать моральним засадам суспільства (ч. 1 ст. 19) [1]. Ця дефініція є певною мірою недосконалою, оскільки вона не містить вказівки на особу, яка здійснюватиме самозахист, а також не уточнює момент виникнення цього права та не дає тлумачення терміна «засіб протидії».

На наш погляд, проблеми реалізації права на захист авторських прав на твори в мережі Інтернет можна розглядати, зокрема, через питання 1) фіксації змісту веб-сторінки та 2) визначення особи-порушника авторських прав. Незалежно від того, яку форму та способи захисту використовує особа для реалізації свого права на захист, важливо забезпечити належну та допустиму дока-

зову базу. Цей висновок також є правильним щодо підтвердження факту порушення авторських прав на твори, розміщені в мережі Інтернет [6].

Реалізація збору та фіксації доказів у мережі Інтернет є основною проблемою захисту авторських прав, оскільки в цифровому середовищі обмін інформацією та використання творів відбувається значно швидше, ніж у традиційному. Від моменту порушення до моменту судового розгляду інформація на конкретній веб-сторінці може змінюватися кілька разів або така веб-сторінка може взагалі зникнути.

Основною метою фіксації порушення авторських прав є отримання належних і допустимих доказів, які можуть бути використані в суді. Проблема фіксації змісту веб-сторінки не є виключно процесуальним питанням. Порушення авторських прав не стосується лише відсутності веб-сторінки як комплексного явища, яке можна зафіксувати візуально, а охоплює розміщення окремого твору (творів) у цифровій формі в мережі Інтернет (такі твори можуть не бути безпосередньо на досліджуваних веб-сторінках, а бути, наприклад, частиною веб-банерів таргетингової реклами). Тому, для кваліфікації дій особи як порушення авторського права та визначення належного відповідача необхідно встановити, на якому сервері в мережі Інтернет даний твір завантажений і з якого сервера він подається до загального відома публіки або публічно сповіщається.

Це завдання досі не отримало належного вирішення в Україні, ані на рівні законодавчого регулювання, ані на рівні правозастосовної практики. Наприклад, в законодавстві не визначено перелік способів фіксації змісту веб-сторінок у мережі Інтернет, а також не вирішені інші питання. Однак аналіз норм законодавства та наукових поглядів дав підстави запропонувати таку класифікацію способів фіксації змісту веб-сторінки в мережі Інтернет, яка може бути корисною у процесі правозастосування.

Таким чином, за особою, яка здійснює фіксацію змісту сторінки в мережі Інтернет, можна розрізнити: фіксацію, що проводиться самостійно правоволодільцем (або його представником); фіксацію, яку виконують треті особи (нотаріуси, судові експерти, патентні повірені, постачальники посередницьких послуг); фіксацію, що здійснює суд. Згідно з характером фіксації, можна виділити такі способи: візуальні (при яких проводиться лише візуальний огляд зображення, яке відображається на екрані інформаційного пристрою) та технологічні.

Слід підкреслити, що авторські права порушує не стільки існування веб-сторінки, скільки розміщення в мережі Інтернет окремого твору (творів) у цифровому форматі. Такі твори можуть не бути безпосередньо на досліджуваних веб-сторінках, а бути частиною, наприклад, веб-банерів таргетингової реклами.

Візуальні способи фіксації не охоплюють огляд вихідного коду веб-сторінки, що є надзвичайно важливим для визначення, на якому саме веб-сайті відбувається використання твору (особливо у випадках хотлінкінгу, фреймінгу та використання спеціалізованих тегів інтернет-розмітки, таких як <embed>, <object>, <video>, <audio>, <iframe>). Ми вважаємо, що при фіксації змісту веб-сторінки в мережі Інтернет обов'язково необхідно аналізувати (або принаймні зберігати) вихідний код веб-сторінки. Саме за допомогою вихідного коду можна встановити, на якому веб-сайті розміщений відповідний твір, а отже – визначити належного відповідача.

Жоден з візуальних способів фіксації змісту веб-сторінок не може надати достовірного уявлення про те, що насправді розміщується (і чи розміщується) на цій веб-сторінці і чи не була вона модифікована, оскільки такий спосіб є лише відтворенням (останнім етапом використання твору в Інтернеті), яке виводиться на пристрій інформації, а не дослідженням її внутрішньої структури (що здатне підтвердити правомочність відтворення та публічного сповіщення твору).

Крім того, таке відтворення може суттєво варіюватися в залежності від програмного забезпечення, що використовується для фіксації, версії операційної системи, роздільної здатності пристрою виведення інформації (яка може мати адаптивний дизайн), регіональних обмежень доступу до веб-ресурсу за IP-адресою, а також обмежень доступу до веб-ресурсу в певні години доби тощо. Крім того, протокол огляду веб-сторінок нотаріусами не має змоги зафіксувати факт наявності та використання музичних і аудіовізуальних творів. Актуальною, відкритою та невирішеною проблемою реалізації права на захист залишається питання ідентифікації особи, що порушила авторські права на твори, розміщені в мережі Інтернет, тобто проблема визначення суб'єкта відповідного правовідношення, зокрема через призму відносної анонімності та використання «віртуальних особистостей» користувачів Інтернету [7].

Як зазначалося в науковій літературі, ця проблема є основним джерелом негативних явищ в Інтернеті. Проте, як справедливо зазначає Пастухов О.М., така анонімність не є специфічною

проблемою лише авторського права, а стосується всіх злочинів та деліктів, що вчиняються за допомогою мережі Інтернет [8, с. 57]: поширення творів порнографічного змісту, правовідносини, пов'язані з захистом від дифамації, боротьбою з тероризмом та проявами сепаратизму, що свідчить про системність цієї проблеми. Однак варто відзначити, що анонімність з'єднань не заважає здійсненню суспільно корисних дій (наприклад, правомірному поширенню творів).

В Україні можливість ідентифікації особи, яка порушила авторські права на твори, розміщені в мережі Інтернет, у межах цивільно-правового захисту передбачена в рамках судової форми захисту. Це регулюється відповідно до положень статей 116-119 Цивільного процесуального кодексу (ЦПК) та статей 110-112 Господарського процесуального кодексу (ГПК) України, що стосуються інституту забезпечення доказів. Згідно з частиною 1 статті 117 ЦПК і частиною 1 статті 111 ГПК України, в заяві про забезпечення доказів повинно бути зазначено: які докази потребують забезпечення, а також обставини, для доказування яких вони необхідні; обґрунтування необхідності забезпечення доказів [1]. Зазначений інститут зазвичай використовується в «доменних спорах» для визначення особи-реєстранта доменного імені. Проте, якщо веб-сайт знаходиться в доменній зоні .ua, для ідентифікації особи-реєстранта доменного імені достатньо переглянути поле «license» в WHOIS-сервісі. Значення цього поля відповідає номеру свідоцтва на знак для товарів та послуг (торговельної марки).

Водночас фізичні особи, які не є суб'єктами господарювання, зобов'язані розмішувати у вільному доступі на своїх веб-сайтах або в публічних базах даних записів про доменні імена (WHOIS) лише контактну інформацію власника веб-сайту та постачальника послуг хостингу, включаючи електронну адресу, номер телефону, за якими з ними можна оперативно зв'язатися [2, ч. 8 ст. 52-1]. За невиконання цих вимог передбачена адміністративна відповідальність відповідно до статті 164-17 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [9].

При цьому власником веб-сайту вважається реєстрант відповідного доменного імені, через яке здійснюється доступ до веб-сайту, та (або) отримувач послуг хостингу [2, ст. 1] (якщо не встановлено інше). На нашу думку, такий підхід є виправданим, оскільки прирівнювати власника веб-сайту до реєстранта доменного імені є необачним, адже правова природа веб-сайту відноситься до авторського права, а делегування доменного імені – щодо договірних відносин із надання послуг; реєстрант доменного імені не обов'язково є тією ж особою, що й власник веб-сайту (наприклад, може бути укладений договір щодо користування доменним ім'ям).

Водночас необхідно розрізняти способи захисту цивільних прав і засоби захисту. Як зазначає Ромащенко І.О., на відміну від способів захисту прав, засоби захисту мають ширші межі застосування за національним законодавством України, оскільки відповідно до частини 5 статті 55 Конституції України кожен має право захищати свої права та свободи будь-якими не забороненими законом засобами від порушень і протиправних посягань. Інакше кажучи, положення Конституції України дають можливість застосовувати також засоби захисту, які не передбачені законом, але не заборонені ним [10, с. 37]. У доктрині також підкреслюється тлумачення засобів захисту в широкому розумінні, під якими розуміють знаряддя, інструментарій захисту [11, с. 66]; правові явища, що виражаються в інструментах (встановленнях) та діяннях (технологіях), завдяки яким задовольняються інтереси суб'єктів права та досягаються соціально корисні цілі.

Отже, «в широкому розумінні засоби захисту включають не лише дії, спрямовані на захист прав та інтересів, а й необхідні юридичні інструменти (наприклад, договори, заяви, норми права, принципи тощо)» [10, с. 40]. Способи захисту можуть бути встановлені актами цивільного законодавства, договором або самостійно визначені («сконструйовані») особою, що потребує захисту [12, с. 207]; такі способи обираються правоволодільцем на власний розсуд, виходячи з вимог закону та моральних засад суспільства [13, с. 27].

При розгляді способів захисту авторських прав доцільно підкреслити їх мету. Варто звернути увагу на твердження, що застосування способів захисту сприяє поновленню (визнанню) порушеного (оспорюваного) права інтелектуальної власності та впливу на правопорушника. Крім того, слушною є наукова позиція, що підкреслює важливість припинення правопорушення. Аналіз окремих способів захисту авторського права (зокрема – заборони та припинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права) свідчить про можливість їх використання з метою попередження порушення авторських прав.

Крім того, частини 3 статті 245, частина 2 статті 246, частина 3 статті 247 Угоди про асоціацію та судової практики ЄС (щодо аналогічних положень статей 12-14 Директиви 2000/31/ЄС) підтвер-

джують, що судові заборони можуть бути застосовані як з метою припинення, так і попередження порушення. Наприклад, у рішенні CJEU у справі C-324/09 L'Oréal SA and Others v eBay International AG and Others було встановлено, що правоволодільці мають право вимагати від інформаційного посередника не лише вжиття заходів щодо припинення порушення на їх онлайн-майданчику, але й попередження подальших порушень того ж типу, за умови, що такі заборони будуть пропорційними, ефективними, переконливими та не створюватимуть бар'єрів для законної торгівлі [14].

Згідно з частинами 1 і 2 статті 230 Угоди про асоціацію, способи захисту авторського права: 1) мають бути добросовісними і справедливими; 2) не повинні бути надмірно складними чи дорогими або спричиняти необґрунтовані строки або не виправдані затримки; 3) мають бути ефективними, співрозмірними і стримуючими; 4) повинні застосовуватися таким чином, щоб уникнути створення перешкод законній торгівлі та забезпечити їх захист від зловживань [15].

Особливість авторсько-правових відносин щодо розміщення творів у мережі Інтернет полягає в існуванні значної ймовірності використання послуг постачальників посередницьких послуг (інтернет-посередників) особами, які порушують авторські права, для здійснення своєї неправомірної діяльності. У багатьох випадках саме постачальники посередницьких послуг мають кращі умови для припинення такої неправомірної діяльності кінцевих користувачів, зокрема через механізм обмеження доступу до певних веб-сайтів. Таким чином, стає зрозумілим, що окремі способи захисту (зокрема – судові заборони) доцільно адресувати не безпосередньо до особи – прямого порушника авторських прав, а до постачальника посередницьких послуг, можливість чого відображена у статті 238 Угоди.

У зв'язку з цим способи захисту авторських прав та інтересів пропонується розглядати як визначений законом механізм матеріально-правових засобів впливу, які можуть бути застосовані в межах юрисдикційної чи неюрисдикційної форм захисту у випадках невизнання, оспорування, порушення або реальної загрози порушення авторських прав з метою припинення правопорушення, поновлення (визнання) порушеного (оспоруваного) авторського права, впливу на правопорушника чи постачальника посередницьких послуг, а також попередження подальших можливих порушень авторського права.

Висновки. Отже, у підсумку, можемо стверджувати, що мультимедійні твори – це комплекс текстової та графічної інформації, а також зображень, часто зі звуковим супроводом. Сучасні мультимедійні твори об'єднують багато традиційних об'єктів авторського права і суміжних прав. У контексті розвитку новітніх технологій, з'явилися нові об'єкти авторського права та суміжних прав із особливими, новими властивостями, що призвело до виникнення нових видів та способів їх використання, а також до появи нових виключних прав для творців, наприклад, права на доступ в інтерактивному режимі.

Проведене наукове дослідження дозволило сформулювати комплексне уявлення про правову природу мультимедійних творів та основні засади їх правової охорони в умовах сучасного цифрового середовища. Встановлено, що мультимедійний твір є складним інтегрованим об'єктом авторського права, який поєднує текстові, аудіовізуальні, музичні, графічні та програмні компоненти, що функціонують у цілісній структурі. Цифрова форма вираження та інтерактивний характер таких творів зумовлюють специфіку їх правового режиму, а також потребу у відповідному нормативному регулюванні.

Доведено, що чинне законодавство України не містить легального визначення мультимедійного твору та не враховує особливостей управління правами на комплексні цифрові об'єкти. Така правова невизначеність ускладнює реалізацію та захист авторських прав, породжує труднощі при ідентифікації порушників, фіксації цифрових доказів, визначенні відповідальності інформаційних посередників та застосуванні процесуальних інструментів у сфері Інтернет-правовідносин.

Також було з'ясовано, що наявні в національному праві способи і форми захисту авторських прав формально поширюються на мультимедійні твори, однак їх практична ефективність є недостатньою через специфіку цифрового середовища. Особливо проблемними залишаються: забезпечення доказів у мережі Інтернет, встановлення технічного джерела порушення, пошук належного відповідача та реалізація судових заборон щодо онлайн-порушень.

З огляду на європейські стандарти та положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС обґрунтовано необхідність модернізації національної системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності у сфері мультимедіа. До пріоритетних напрямів удосконалення законодавства слід віднести: закріплення на нормативному рівні визначення мультимедійного твору та вста-

новлення його правової природи; унормування особливостей правового режиму комплексних цифрових об'єктів, включаючи питання співавторства та розподілу прав між творцями окремих компонентів; визначення стандартів фіксації цифрових доказів і процесуальних механізмів їх допустимості; регламентацію відповідальності інтернет-посередників та впровадження дієвих процедур реагування на порушення авторських прав у мережі Інтернет; удосконалення системи санкцій і компенсацій з метою забезпечення превентивного та відновлювального ефекту; розширення допустимих винятків і обмежень авторського права в інтересах освіти, науки та культури, що відповідає суспільному призначенню мультимедійних продуктів.

Загалом результати дослідження підтверджують, що мультимедійні твори повністю відповідають критеріям охороноздатності об'єктів авторського права, а їх правова охорона повинна здійснюватися з урахуванням особливостей цифрового середовища та необхідності забезпечення балансу між правами творців і суспільними інтересами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.
3. Кот О.О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики: монографія. К.: Алерта, 2017. 494 с.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
5. Зеров К.О. Самозахист авторського права на твори, розміщені в мережі Інтернет». *Часопис цивілістики*. Одеса, 2016. № 20. С. 211–220. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a4d90e43-e6fb-4d9c-928c-0059aeaa369d/content>.
6. Зеров К.О. Фіксація змісту веб-сторінки в мережі Інтернет як елемент здійснення права на захист авторських прав. *Адвокат*. Київ, 2015. № 2. С. 17–22. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/ss-56176981/56176981>.
7. Zеров K. Problems of identification of a copyright in fringer for work sposted on the Internet. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 3. Р. 30–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpiv_2021_5_5.
8. Пастухов О.М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет: дис. ... канд. юр. наук:12.00.03. Київ, 2002. 174 с.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 01.10.1996 р. № 0731-X, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text/>
10. Ромашенко І.О. Зміна та припинення цивільного правовідношення як способи захисту цивільних прав: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.03. К., 2014. 257 с.
11. Антонюк О.І. Право учасників цивільних правовідносин на самозахист: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.03. Харків, 2004. 212 с.
12. Цивільний Кодекс України: Науково-практичний коментар. Загальні положення/ За ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ФО-П Колісник А.А., 2010. Т. 1. 320 с.
13. Штефан А.С. Самозахист авторського права і суміжних прав. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 3. С. 22–29. URL: http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2010_3/shtefan_a.pdf.
14. Judgment of the Court (Grand Chamber) of 12 July 2011. L'Oréal SA and Others v eBay International AG and Others. Case C-324/09. ECLI:EU:C:2011:474. URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-324/09>.
15. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A22014A0529%2801%29&qid=1740596769943>.